

زنجیر درامای دوا شو و چاند سرنجک ... ع تا عوسمان

دوای تـواو بوونی سـرجـم ئـقـقـکانی زنجیری تـلـلـفزیـنی دوا شو،
بـ پـویستم زانی چـند سـرنج و تـبـینیـک و خوـندنـو یـکی زانستی و
شیکردنـو یـکی ئـکادیمیـانـ بـ ئـم کار تـلـلـفزیونیـ بـکـم.
بـوپـییـی دـرهـنـر و زـرـک لـ بـشداربووان و ئـکتـرـکانی ئـم
زنجیر تـلـلـفزیـنی دـرچوو و مامـستای ئـکادیمیـا و پـیمانگـ
هونـریـکان و خاـون ئـزموونـکی دور و درـژن لـ کاری هونـریـدا چ
لـ بـواری شانـ، تـلـلـفزیـون و سینـمـادا، هـر بـیـ بـ پـویستم زانی
دوای تـواو بوون و نمایشکردنی سـرجـم ئـقـقـکانی هـروا بـ بـ
خوـندنـو یـکی زانستیـانـو ئـکادیمیـانـ بـسـر بینـرانـدا تـپـ
نـبـت، لـرـدا بـ خـرای و ووردبینانـ خـا بـهـز و لاوازـکانی
دیاری بـکـم.

دیـار ئـنـجامـدانی هـمووکارـکی هونـری کارـکی سـخت و پـ کشـمـکـش
و دـردـسـری و ئـرک و ماندبوونی زـری دـوت، چ جا ئـوکارـ کاری
تـلـلـفزیـنی یان سینـمای بـت و لـ ووـاتـکی وک و کوردستانـکـی
خـشمان بـرهـمـهـنـرت، لـم وـانگـیـو بـرهـمـهـنـانی کارـکی بیست
ئـقـقی تـلـلـفزیـنی بـ خـی کارـکی تاـادـیـکی سـخت و گران و
لـوان لـو لـ ماندوو بوون و سـرئـشـی لـبـلا.

گـر بـشـو یـکی گشتی سـیری زنجیر تـلـلـفزیـنی دوا شو بـکـین
دـبـینـین و دـزانـین ماندوو بوون و شـونـخونی و هـویـ جدی پـو
دیـار، هـر بـیـ جـگـای خـیـتی لـرـو دـست خـشی و پیرـزبایـکی
گـرم ئاراستـی دـرهـنـر و سـرجـم ستافی ئـم بـرهـمـ بـکـم و دـستی
یـک بـیـکیان بـ توندی دـگوشـم بـ بـرهـمـهـنان و ئـنـجامـدانی ئـم
کار تـلـلـفزیـنی، کـ بـ دـنیـایـیو هـموو کارـکی جدی هـنگاوـکـ
بـ بـرـو پـشـچوون و بونیاد نانی هونـری تـلـلـفزیـنی و سینـمای
کوردی و جـگـای دلخـشی و دـست خـشی، بـمـام ئـمـش مانای ئـو نیـ
کـ ئـم کار بـ کـم و کورتی و بـ هـو یـ و بـکارـکی سـرکـتوو و
پـرفـکتی ئـژماربـکـین، بـیـ ئـم بـرهـمـهـش (دوا شو) بـدـر نیـ لـ
هـو یـ زـق و گـورـی نامـهـجی و پـویستمی بـوورد بوونـوی وورد و
خـندنـو یـ جدی و خـنـی بونیادنـر هـی و نابـت هـروا سـرپـی
بـسـر بینـرانـدا تـپـبـت، لـ کاتـکـدا ئـو ندی من ئاگاداریم
کاـکـ کاروخ دـرهـنـری ئـم بـرهـمـهـم یـکـم ئـزموون و کاری
تـلـلـفزیـنی درامی درـژنیـتی، من لـرـدا هـو دـدـم بـشـو یـکی

نئ کادیمیان ل چ ند لای نک و پکها ت کانی کاری ت ل فز نی نئ م
بره م بدو م و خن ی کی جدی و م نه جیان بخ م و و تا کو ل
کار و نئ زمونی داهاتویاندا سوودی ل و ر ب گیر ت.

۱- سیناری

من ل ر دا بش و ی کی زر خرا و س ر پ یان ل (سکرین پل ی)
سیناری و بونیادی درامی نئ م بره م د دو م، ک ک ی ن و ی قو و
در ل تر ب ک سانی تایب تم ند و پر فیشنا ی بواری نوسین و
سیناری ب ج د ه م.

ه موو کار کی هون ری س ترا کچ ر و بونیادی خ ی ه ی ک پر س ی کی
ئا ز و ت کئا و و د ب ت ب زیر کان و پر فیشنا ل
به نر ت و، ئیتر ن و کار ل ه ر بوا ک ل بوار کانی ه ون ردا
ب ت.

سیناری بریتی ل گ ان و ی چیر ک ب و ن، ک بند ما و پکها ت ی
ئا ز ی ه ی و ن خ ش گای گ ان و ی باب ت ک ت، ل گای
دیالگ و کار کت ر و ک دوو بند مای س ر کی سیناری ن چیر ک ب
و ن و جو د گ در ت و. سیناری کاری ت ل فز نی ل کاری
دی ی جیاد ک ت و و و ن و جو د گ ر و ی س ر کی چیر ک و دیلگ
ت واک ری ن و کرد ی ک تا ل توانادا ب ت ک متر پ نای ب
ب بر ت. ب م ن گ ر س رنج بد ی ل زنجیر ی درامی دوا ش و
ب ت و او ی پ چ و ان ی نئ م پر س ی د بینین، گ ر ب ت و ن م ل
زنجیر ی ی ک م و تا کو ک ت ای ت نها گو ل دیالگ بگرین و یان ل
گای ا دی ی ک و نئ م بره م پ خ ش ب کر ت پ د چ ت ا ا ی کی باش
ب ت و او ی ل چیر ک ک ت ب گ ی ن، ت نها دیالگ بمانگ ی ن ت ک ت ای
و و ن ک ی ن و ت ی ن ب ت جگ ل چ ند دیم ن کی دراماتیکی
زیاد و و س ک ر، ب تایب ت ل دیم نی ئا ه نگی هاوس ر گیری و ن
و ه وری، ه رو ها دیم نی پرس ی و ن ل ک ت ایی دراما ک دا. نئ م
دوو دیم ن ز ر ل ئاستی خ یان زیاد ی تیادا کرابوو، بوو بوون
مای ی ب زار کردنی بینر، ک د کرا ل جیاتی نئ م دیم ن زیاد ن
سود و ب گیرا ی ل و کاتان ی ب فید را تیایاندا، ب ت و او کردنی
دیم ن کانی ک ت ای ک ت نها ب نوسینی چ ند س ب تایت ک و
نوسین کی کورت و ز ر بش و ی کی لاواز ب ئر ز شان چار س ر ی
رووداو کان و گر درامی کانی درا ب ووی بین ردا و ب یانکرا و ک
ب یان نام ی کی ه و ا ئام ز.

ل زنجیر ت ل فز نی دوا ش و دا ن و ی ک ب در ل ئای زنجیر کان
ب دی د کرا لاوازی سیناری و بونیادی درامی و گر ی درامی بوو.

چونکه هه‌ی درامی و ستراکچه‌ری ک‌ی کار‌که به دوو ئاراسته‌ی جیاواز هه‌د‌کشا که زه‌ر جار نوس‌ری د‌ره‌نه‌ر ده‌گه‌ا به دوا‌ی دروستکردنی که‌شم‌که‌ش و ئا‌ه‌زکردنی که‌ش‌کان که به‌ته‌واوه‌تی شکستی هه‌نا‌بوو له‌ دروستکردنی گر‌یه‌کی درامی ته‌که‌ که وا له‌ بین‌ر بکات پرسیار‌که‌له‌کی مه‌نتیقی و گونجاو لای دروستبه‌ت و زیاتر به‌ ئاراسته‌ چیر‌که‌که‌ ا‌که‌شی بکات. مملانه‌ و به‌ری‌که‌ که‌وتنی کار‌که‌ته‌ر‌کان به‌ په‌چه‌وانه‌ی ئاراسته‌ی وودوه‌کان هه‌نگاوی ده‌نا، که هه‌ستت ده‌کرد به‌ زه‌ر دروستکراون و هه‌میشه‌ توشی شکست و به‌چه‌انی درامی ده‌بوو، به‌شه‌وه‌یه‌کی زه‌ر ساد و ساکار و نا له‌ژیکانه‌ نوس‌ر هه‌وه‌ی ئه‌دا ئه‌ و دوو ئاراسته‌یه‌ی ووداوه‌کان به‌ر و خا‌ه‌کی هاوسانگ و هاوتا به‌رت که به‌داخ‌وه‌ نوس‌ری د‌ره‌نه‌ر نه‌یتوانی بوو سه‌رکه‌وتوو به‌ت له‌ و ئه‌رکه‌یدا و بین‌ر به‌ وونه‌ی هه‌ستی به‌ دووری و نه‌گونجانی هه‌ردوو ئاراسته‌که‌ ده‌کرد و گر و مملانه‌ و به‌رکه‌وته‌ درامیه‌کانی ئه‌ و دوو ئاراسته‌ درامیه‌ هه‌ته‌قی و به‌ زه‌ر دروستکرا و نا ته‌واو بوون.

۲- د‌ره‌نه‌نان

له‌ هه‌موو کا‌کی درامیدا د‌ره‌نه‌ر سه‌ر‌که‌ و به‌یارده‌ری سه‌ر‌که‌، گه‌ر د‌ره‌نه‌ر نوس‌ریش بوو له‌ هه‌مان کاتدا ئه‌وه‌ یارمه‌تی ده‌دات زیاتر ده‌ستکراوه‌ به‌ت و مه‌ودای بیر و داه‌نه‌نی زیاتر و فراوانتر به‌ت و بتوانه‌ت سه‌رجه‌م په‌که‌ته‌کانی کار‌که‌ی که‌ته‌ر بکات، ئه‌مه‌ وای له‌ده‌کات وون تر له‌ ئامانه‌ج‌کانی بنوا‌ه‌ت و ده‌سته‌یه‌تی به‌سه‌ر هه‌موو په‌که‌ته‌کانی تردا به‌سه‌په‌نه‌، ئه‌وه‌ی مه‌به‌سته‌تی به‌په‌که‌ و دونیا‌بینی و وئیه‌ی فراوانتر بکات. د‌ره‌نه‌نان بریتی نیه‌ له‌ کاری په‌لیسی ها‌توچه‌ که‌ ته‌نها جو‌ه‌ و ئاراسته‌ی ئه‌که‌ته‌ر و کام‌ه‌را و وناکی و بنه‌ماکانی تری نواندن دیاری بکات، و‌که‌ زه‌ر‌که‌ وای له‌ی تگه‌یشه‌وون، به‌ه‌کو د‌ره‌نه‌نان په‌سه‌یه‌کی ئا‌ه‌ز و تا‌ه‌ت په‌وه‌که‌نی فیکری قوه‌ و دونیا‌بینی په‌ له‌داه‌هان و ئه‌فراندنه‌ که‌ په‌ویستی به‌ مه‌عریف و ته‌ئه‌مول و ئامان و له‌که‌دانه‌وه‌ی ووردی قوه‌ هه‌یه‌، که‌ بتوانه‌ت وای له‌بکات ئا‌ه‌ و خو‌ه‌نده‌نه‌وه‌ی فه‌لسه‌فی به‌ سه‌رجه‌م بونیاده‌کانی کار‌که‌ی بکات. د‌ره‌نه‌ری ته‌له‌فزیه‌نی به‌ته‌وا‌ی ئه‌رکه‌کی هه‌یه‌ که‌ سه‌ده‌ ده‌ر سه‌ده‌ جیاوازه‌ له‌ د‌ره‌نه‌ری شانیه‌ی، چونکه‌ له‌ شان‌دا د‌ره‌نه‌ر تا ئه‌ و ساته‌ با‌ها ده‌سته‌ که‌ نمایش‌که‌ ده‌گه‌یه‌ته‌ ساته‌وه‌ختی نمایش دواتر هیچ با‌ها ده‌سته‌یه‌کی نام‌ه‌نه‌ و ئه‌که‌ته‌ر با‌ها ده‌سته‌ و ته‌واوه‌ری نمایش له‌ سه‌ر سه‌ته‌یج. به‌ه‌ام له‌ کاری سینه‌مای و ته‌له‌فزیه‌نی دا د‌ره‌نه‌ر تا دوا ساته‌کانی نمایش توانا و با‌ها ده‌سته‌ی خ‌یه‌ پیاده‌ ده‌کات. له‌

دوای وښکړتن کارۍ فیلم به کم مټک پر سدا تپه د بټ کم
تېنها د رهښار تا کټای خاوان بیر و به یاری کټای و له دوا
ساته کانی پش نمایش د ستا تې گټین و دوو بار کړن و و لږدن
و زیاد کړنۍ کاره درامیه کانی هۍ . هر به یه د رهښار تې واوی
د ستا تې به سار پر سۍ به ره مه نانا هۍ له کاتی پری پر د کشن
و په د کشن و په ست پر د کشنیدا .

گړ له م په شکی کورت و سار په پیۍ کارۍ د رهښان بنوا ین نه و
استی مان به ناشکرا د بټ کم له زنجیر درامی دوا شو دا پر سۍ
د رهښان کارکی وکټش و شانۍ و پیشه ئاسای په لیسۍ ها توچه زیاتر
هیچی تر نه . چونکه د رهښار له گټه نه وۍ باکگراوند کی شانۍ یی
هۍ خو ښندن و په کی ساد و سار په یۍ به کارۍ د رهښانۍ تې له فزیۍ نی
یان سینۍ مای هۍ و نه یتوانیو په بچه تې ناو کایه ئا ز و
زانستۍ کانی پر سۍ د رهښانۍ تې له فزیۍ نی، هر وه ها به
سوود و رگرتن له و په گز و بند ما و په کهات گرنگانۍ کم له
به رد ستیدا ه بوون به و به کار کۍ بدات و ساریخات و کار کی
ناواز و سار کوتومان په شکش بکات .

ز به داځ و د رهښار سار کټ توو نه بوو له کم نتر کړنۍ
په گز کانی کارۍ تې له فزیۍ نی و به کاره ښانۍ زمانۍ سینۍ مای، هر
له نواندن و تا کام را و وناکی و دنگ و په نگ و م نتاثر به
وونی نه و کم له نه ئیستاتیکی و درامی و تکیکیان له کار کدا
به دی د کرا کم د رهښار نه یتوانی بوو له هاتوان و په فیشنا نه
چۍ وی کار کۍ په بگرته د ست و شکست خواردو نه بټ . د رهښار به
هیچ و وئیا و دنیا بینیک، به سود و رگرتن له زنجیر دراما
تورکی و بیانۍ کان، به شیکردن و و اقهۍ په کی زانستیان و
ئ کادیمیانۍ هونۍ ری، زړه کم له دیمۍ و ووداو کانی بونیاد
نابوو، کم دوور یا نزیک پیو ندی به بینین و تگۍ یشتنی نه و و
نه بوو . د رهښار زړه خاۍ بوو له ه موو بینینۍ کی فیکری و
فلسفی قو کم بتوانت بونیادی درامی و ئیستاتیکی کار کۍ و
په یو ندیه کم مټک لایۍ تی و خزانۍ کم مټکۍ کوردۍ به شواز کی
واقعیان و به در له موبال غ و زیادۍ و نالۍ ژیکۍ بگۍ نه تې
و رگر کم بینۍ کوردۍ .

۳- کام را و ووناکی

کام راۍ به سحر و جیهان نه فسوناوۍ خۍ یا په کی هونۍ ری سینۍ ما
و تې له فزیۍ نی له سار جۍ م هونۍ ر کانی تر جیاد کات و و بینۍ د خات
ناو دنیاۍ کی په له نه د ش و خۍ یا و سار فۍ ر کی په له خۍ ون و

فانتازيای پېدېکات لېوډيو واقعېو. کاتېک (تېماس ئېدیسېن) يېکېم کامېرای داهېنا بازدانېکې گېورې و هېگېگېانېو و ساتېو وختېکې مېژووي بوو لې دونيای هونېري جوېاوېو هونېري بينرا و بېتايېېتي و جيهان بېگشتي. دواتر (براياني لومير) لې فېفېنسا لې کېتاي سېدېي نېزدېهېم و بې تېواوېتي لې کېتايي سايي ۱۸۹۵ بې يېکېم جار لې گېگاي سينېما تېگرافېوې ئېو سحرېيان خستې وېو لې نمايشي ديمېني کورتي فېزانې. ئيدي دونيای هونېري جوېاوېو بې دروست بووني کامېرا و هونېري جوېاوېو چوېو قېناغېکې باېا تر و جيهان و سېردېمېکې نوې هاتې ئاراوې.

هونېري وېنډگرتن و کامېرا لې يېکېم ساتي سېرهېدانېېوې تاكو ئېمې گرنکې و جوانکاري خې هېبووې لې هېموو کارېکې بينراو و سينېماي و تېلېفزيېني دا. ئېوې کامېرايې بې دونيای خېيا و واقعدا گېشتمان پېدېکات، جواني سروشت و دراما و هونېرمان لېگاي تيفيېکانېوې بې دېنېتې ناو ماېکانمان بې ديمېني سېرسوېهېنېر و گرتېي نزيک و دوور و گېشې نيگاي جياواز و فېرم و شېوازي جياواز ئاشنامان دېکات. ئېم هونېرې باېا و پې لې سېليقې و جياوازي کې لې گېگايېوې چيرېک و وداوېکان دېگېدرېتېو، گېزېکې سېرېکې و گرنکې لې هونېر و زانستي سينېما و تېلېفزيېندا، بېيې هېر هېوې و ناحايې بوونېک لېم هونېر و زانستېدا بېسېر کېي کارې هونېريېکېدا فېنگ دېداتېوې. ديارې ئېستا بېهېي پېشکېوتني تېکنېلېجي و زانستي کامېراوې قاې بوون و پېفېشنايې زياتري دېوت، کې کېم تا زېر لې کوردستان خېکاني خاوېن سېليقې و هونېرمېندي دېست فېنگين هېيې. لې زنجيرې درامي دوا شېو دا بې پېي کوايېتي وېنډېکان ديار بوو کې تازېترين تېکنېلېجي سينېماي و تېلېفزيېوني بېکار هاتېوو کې جېگاي دېستخېشې و هېر دوو کامېرامان (DOP) کې کارېکېيان ئېنجام دابوو خاوېن سېليقېيکې باشي هونېري و تېکنېکي بوون و جېگاي دېست خېشين. بېيېام ديسانېوې کامېراش هېندېک هېوېو جوېي نايېک و نادروست بېسېرياندا تېپېوې بوو بوو، کې دېکرا باشتر جېبېجېبکرايې، چونکې جوېو و گرتې هونېريېکان کېم تازېر پېيوېنديکې سايکلېجي و دېلالې لېگېوې ودا و حاېتي سايکېلېجي کارېکترېکاندا نېبوو، نېتواندرا بوو هېوېدېرې بې بېرهېم هېناني مانا و دېلالېتي درامي کې خزمېت بې کارېکې بکات. لې زنجيرېي ۱۵ و لې ديمېنېکدا کاتېککارېکترې ئارام (شېما عېبې شې) لېگېوې کچېکېي کارېکترې اوېژ (کېنارسېرچې) گېتو گېيانې. ئېم ديمېنې لې بېردېم ئاوېنېيکدا وېنډېگيراوې و لې گرتېيک هېردوو ئېکترې پېکېوې ديارن و لېگرتېي دواتر لې ئاوېنډېکېوې ئارام وېنډېگيراوې، بېهېي پېچېوانې بوونېوې وېنډېکې لې ئاوېنډېکېدا جېرېک لې فېنگ دايېرېکشن

درد کک ویت، که د کرا گشای گرتی ئاو نیکه به جریک بوايه ئارام هم له ئاو نیکه و هم به شک له جسته له د ر و ی ئاو نیکه د ربکه و تایه، تا و نیکه گر خای له و حا ته ئنگ دایر کشنه قورتار بکرایه، که ئمه ئلف و بی کاری و نیکه گرتنه.

سه بار ت به ووناکی له م کار دا وک زریک له کار تله فزیه نی کانی کوردستان، و زیفی ووناکی تها ووناک کردن و ی دیم نه کان بوو، به به دروست کردن و خولقاندی که شکی درامی و ئیستاتیکی له گای ووناکیه و. هر به به نه تونرا بوو ووناکی وک پویست سوودی له و ربگیره. گر سه یری سه رتاپای دیم نه کان بکیت هیچ ه و وک نه درابوو له نه وان ووناکی و تاریکیدا حا ته کی درامی یان سایکه له جی ئیزاف بکاته سه ر و ته هونری یان درامی و داو کان. تها له یک دیم نه ندا کاتک ژیا له لاین عموم له د فترت و د به ستر ته و سه بیری پانکه یکه له دیم نه کدا جریک له قله قی و نئارامی دروست کرد بوو که ئمه ش جریک له نا کی و زیاد له پویست بوو. به در له ه نیک که موکوی که م له کاری (DOP) به ام به شو ی که گشتی کام را یکه که له گز سه ر کی کانی ه موو کار کی سینم و تله فزیه نه که تا اد ی که باش له م به ره م سه رک و تو بوو.

۴- نواندن

کار کته ی که که له گرنگترین بنه ماکانی کاری درامی و ئکته له گای نواندن و به کار کته رمان ئاشنا د کات. ئکته ری باش د توانی ز سه ر ووی خراپی کاری درامی بهار ته و به پچه وان شه و هر است. نواندن بریتیه له گه ان و ی چیرک له گای جو و و هه ست و سه زو. ئکته ر ئه توانه له گای جو و و دنگه و که نتریه هه ست و هه چونه درامی و سایکه له جی و عاتفه کانی خای بکات و له یه و به سه ر بین ردا زا به ت و که نتریه هه ست و سه زیان بکات و ئه و گوتاری که د ره نه سه ر به سته تی بیگ ی نه ت به و رگر. یکه که له که شه سه روکی کانی ئکته ری ئمه له کوردستان زا یوونی هه چوونی زیاد له پویست و نه توانینی که نتریه کردنی هه ست و جو و و هه چونه کانی نی ته. ئه ویش له به ر ئه و ی زریک له ئکته ر کانی دونیای هونری ئمه له نا وندی شان و دروست بوون و په رو ردی شان بیان هیه، که ز سه ر گران و قور سه له و گر کو له شان یه زگاریان به ت. ئه م حا ته به زریک له ئکته ر جیهانی کانی هه ر وایه، ئه و ئکته رانی له نا وندی شان یه و دروست بوون ستایل و نه م طی شان یی له نوادن و ئاکار و جو ی هونری به رکام له یاندا

نڱيداوتو. چونكه نواندن لاسر شان پا و پا جياوازي ل نواندني برردم كامر. ل شاندا ئكتر پويستي پا زيادتي و جوي و دنگي برز و هچوني سايكه لجي و فيزيكي زياتر، تاكو دوا كس ل هتي شاندا پاشي جوي و دنگ و هچوون و نواندن كاي بيند. پام ل برردم كامرادا ئكتر پتواوي پچوانني ئم ئاكت شانني ي. ئكتر برردم كامرا پا بچوكترين جوي پشك ل جستي (چاو، دست و پنجهيك، دم و لوانني..) دتوانت گورترين مانا و حالتی درامي برهم بهندت كاريگريريكي ئرنيشي لاسر بينر هبت. هروها ل گاي تكنيك و تكللجيا و پكهاتكاني تري زماني سينما و تلافزونو دتوانت زر ل كشكاني نواندن چارسربكرت ك ل شاندا ماحا، بم نمونئكتر برردم كامرا پويستي پا دنگيكي زولا و گورني، بلكو تكنيك ئوكراري پا جبج دكات.

زرر ل ئكتركاني زنجير درامي دوا شو و خاون ئزمووني شانين و دچوي بشي شانني پيمانگ و ئكاديميائي هونرر جوانكانن، پشتر و ئكترري شانني ناسراون، هر و وتمان زرر ل ئكترراني كوردستان ل شاننو پرورد بوون. جا پي زرر پا ئساني ئتوانين كاريگرري نواندني شانني پسر جوي و دنگ و هچونكانياندا ببينين. بشوويكي گشتي نواندني زرر ل ئكترركان ل دوا شو دا زيادتي و زياد ل پويست هچوون و دنگ برزكردنو و دنگ گييني شانني ل خگرتبوو.

ديار ل درماي كممك ئكترري پا ئزموون و پفشنا و دياري بواي دراماي كوردي دگن، ك تممنيكي هونريان ل نواندندا گوزرانندو و خاوني خست و چكي خيانن ل بواردا و جگاي ز و تقديرن. پام هندك ل و ئكترران ل گك كاركتركاندا ندهاتندو و ل ووي سايكه لجي و كممائي تي و فيزيكيو پتواوي دوربوون ل كاركتركان. بم نمونئكترركي ديار و سركوتوي خاون ئزمووني پا ل كاري داهناني و ك مامستا (شما عبا ش) لگك كسايتي ئارام زر دوور و نگونجاو بوو، هرچند كاك شما زر هويدابوو تاكو لگك گر درووني و كشكسي و كممائي تيكاني كاركترري ئارامدا خي بگونجند، پام بداخو هچون و دنگ برزكردنو و جويكاني زر ل خكردني تاكو ل كسايتي ئارام نزيك تر ببتو، زيانكي گور و تواوي پا ئاكت و نواندن و هسوكوتكاني گياندبوو، زياتر شاننيان و دورتر ل كاركترري ئارام دبردكوت.

هونـرمـند (یونسی حـمـکاـک) دـست کراوـ تر، سـرکـوتـوانـ تر،
لـهـاتـوانـ و پـفـشاـانـ کـنـترـی جـو و هـچـونـ ناوـکیـکانـ
کارـکـترـکی کـردبوو. ئـو توانـ بووـی یـئـاراس بـرجـستـ بکات و
بـتـواوـتی جـاواز تر لـ یـکانـی پـشـوو تری دـر کـتبـوو کـ جـگـای
ز و دـست خـشی و پـیرـزبا یـ.

هونـرمـندی بـز و خـن شیرین و کـمـیدی کاک (ئـبراهیم حـکیم)
هـو و مانـدوبـوونـکانـی جـگـای دـست خـشی و ئافـرینـ و توانـ بووـی
لـ یـگـای دیاـگ و جـو کـمـیدـیـکانـیـو گـانـک لـ ئاراستـی
کارـکـ دروستبکات. بـمـام بـ داخـو و ئـویش هـمان کـشی زیادـی و
لـدـستـدانی کـنـترـی جـو و دـنگ و هـچـونی نا پـویست و نا بـجـ و
نـگونـجـای هـبوو کـ لـگـگـ باری کـمـمـایـتی و دـرونی کارـکـترـکی
دا نـدـگونـجا و وایلـکـردبوو هـندک جار لـ بـهاو قورسایـی
کارـکـترـکی دـهـنایـ خوار.

هونـرمـند خاتوو (خـرمان هیرانی) خانـمـکی دیار لـ بواری نواندنـی
شانـ و درامای تـلـفـیزیـی. ئـو جـ دـستی دیار لـ بـوارـکی
خـیدا. ئـم جار بـ کـسـایـتی ئـسمـر لـم درمایـدا بـشدار بوو
بوو، یـی خانـمـکی بـهـزی هـبوو کـ لـ نـوان کـشی و گیر و گرفتی
براکانیدا دـیویست یـیـکی پـزـتیف و کارامـی هـبـ، لـهـمان کاتدا
لـ کـشی لاوـکی و لابـلاکانـی خیزانـکی خـشیدا وکـ ژنـکی خاوان
ئـزمـوون و بـتـوانا یاری بکات. سـرکـتـوانـ و بـ ووزـیـکی هونـری
کارـیگـرـو زـر لـهـاتـوانـ کارـکـتری ئـسمـری وکـو خـی
پـناسا ندین. لـ زـرکـ لـو دیمـنانـی دـردـکـوت ئامادـگی خـی بـ
تـواوـی ووزـی نواندنـو لـ پانتای دیمـنـکـدا پـخش دـکرد، بـ
سـمـینـو و بـ هـمنـی و لـهـاتـوو کـنـترـی هـست و دـنگ و جـو و
هـچـونـ عاطفیـکانـی خـی دـکرد، جـگـای ز و تـقـدیر و دـستخـشیـ.

سـرجـم ئـکـترـ بـشداربووـکانـی تر کـم تا زـر نواندن و ئاکتی
شانـی و زیادـیـی و هـندـ جار نـشاز و بـ ئحساس و سارد و سـ،
بـکی کارـکـو دیا بوو. بـ ماوـی ۲۰ ئـقـ کـ نـزیکـی زیاتر لـ دـ
سـعات دـکات بـ چـند چـرکـیـک هـیچ کام لـ ئـکـترـکانـ (بـوانـشی
باسمانکردن) نـیان توانـی کارـیگـری و کـنـترـی هـست و سـز و بیری
بـنـر بـکـن و تـوشـی شـک و سـسـوـمانـی بـکـن و بـتـوانن لـ
بـرـوـریمانـدا بـ چـند ساتـیـکی کـم بـمـنـو. بـمـام ئـوی جـی
سـرنـج و هیوا بـخشـ، دـرکـوتـنی کـمـمـک گـنجـی جوانـی بـتـوانا و پـ
ووزـ بوون کـ هـندـکیان کـم تا زـر پـ توانا دـردـکـوتن. بـمـام
بـردـوام نـدـبوون و پـویستیان بـ دـرهـنـرـکی لـهـاتوو و پـ
ووزـی وکـو خـیان بوو، تاکو ئـو ووزـ شارـوـی نواندیان وکـ
داینـمـیـک کار پـبکات.

د رهښاري گډوډي (بډد فکين) د ټټټ بناغ و ستراکچري هونري فيلمسازي مانتاژ، ب مانتار دوتر د رهښاري دوو م. هر لم وانگ ي و تدد گډين ل گرنګي و کارينګري پريسي مانتاژ و ج د ست و پي نجي مانتار ب سري فيلم و دراما و. هر دواي دروست بووني هونري فيلمسازي ب چ ند ساک و ب ت واوتي ل سا ي ۱۹۰۰ هونري مانتاژ گشي س ند، بوو هونري کي س ر ب خي فري لاي ن و قشنگ. هونري م ندي ئ مريکي (د يقد وارک گر فث) ک ب باو کي فيلم ئ ژمار د کر ت، سرقا ف و چ ش ک ن و داه ښري ئ م بوار بوو. ک ب کار کاني باز دانه کي گډوډي ل هونري فيلم سازيدا ب گشتي و هونري م نتاج ب تاي ب تي ئ نجامدا و تواني ب رد وامي ب ووداو کان بدات ل گډي ب ستن و ي گرت فيلم ي کان ب ي ک و و مانتاژ کړ دنيان ب شو و ي کي هاوسنگ و هاوتا ل دوو شو ن و کاتي جيا وازدا. ئ و ب واي و ابو ي کي سري فيلم سازي گرت ي و ب گر ددان و ب ستن و ي گرت جيا واز کانه و ب ي ک و د توانر ت ديم ن کان ب شو و ي کي ن ر م و نيان پ ش ک ش ب کر ت. دواتر هونري مانتاژ ل س ر د ستي گډوډي د رهښار و بيرم ندي و سي (س ر جي ئيزنشتاين ۱۸۹۸-۱۹۴۸) پريسي ندي گډوډي ب خ ي و بيني، ئ و ف ل س في و بيرم ندان ل هونري د واني و ب در ژکراو ي سروشتي داد نا. مونتاژ لاي (ئيزنشتاين) بريتي بوو ل گ ش س ندي کي ها ي شان ي کي وورد دا ژرا، ک ه موو ب ي ن و گر دانه کي گرت کان و ک ت قين و ي کي خان کاني ئ و شان فيلم ي ک بريتي بوو ل گرتي فيلمي و مانا و ت گ ي شتي فکري و ف ل س في و ئي ستاتيکي نو ل گ ي ا ن و ب ره م د ه نر ت. ل ه مان کاتدا گر داني کي گرت کان ي تم و ئيقاع و ستراکچري فيلم ک مان ب د ياري د کات.

دواي ئ م پي ناس کورت و پوخت س بار ت مانتاژ، لمان وون و ئاشکرا د ب ت ک ل زنجير درامي دوا شو دا ش ت ک ني ب ناوي مانتاژ و ت نه ب ستن و ي کي کو رانه و نا ک و بيني ب س ر و بري گرت کان زياتر هيچي تر ني. ک ئ م ت نه ک ش ي ئ م دراماي ني، ب کو ز ر ک ل کار هونري و فيلم و دراما کاني ئ ستا ه مان ک ش و گرفت يان ه ي و ب ن ف سي ک ليپ ئاسا مانتاژ د ک ن. گر ل ديم ن کاني ئ م دراماي وورد بين و د بين ن د رهښار و ن مانتريش هيچ زانياري و شار زايي کيان ل و بوار داني، مانتاژ ب م ق س ت کاري ت گ ي شتوون. ه م کيان گرت ي ک ب ب هيچ ه کار و ماناي کي ل ژيکي و ن زانان ب گرتي دواتر د ب ستر ت و، ک تيدا هيچ ئ ژمار ک ب (ق بار) و گشي گرت کان و جو ي کام را و

ئۆكتەر) نى كراۋ و ھەندى جار سوڭ بازدا نىكى بابى تى لى مونتاژدا ھەستى پىد كرا.

لى ھونىرى مونتازدا چىندىن جىرى مونتاز و ھاۋا تى جياواز ھەيىلى گوستىنى و پىكى و بىستىنى و دىمىنى كان و (تارىكبوون «فەيد»، تىكى بوون «مىكس») تاكو لى و گوستىنى و تىعبىر لى گىلىنى زىمىنى و شوئىدا بىرىتى و ھەش و بىرى بىنىر لى گىلىنى و گوستىنى و ئاۋىتى و ھاۋا بىرىتى و ھەست بى و گىلىنى شوئىنى و كاتى بىرىتى. بىھەمان شوئى بىرىتى بىستىنى دىۋا شى و زىر بى دىگىمىن ياخود ھەز نى بوۋى پىكى لى ھەكارى كانى گوستىنى و كات و شوئىنى و ۋوداۋ بىكارى بىرىتى.

۶- دىنگ و مىوزىك

سە جىر دىنگ لى فىلىم و دراما دا بىكار دىھەنرىت كى بىرىتىنى لى (مىوزىك، زمان «دىالوگ»، كارلىكى دىنگىلى كان) كى ھەرىپىكى لى مانى كارىگىرى خى ھەيى لى سىر بىنىر و بىستىر. لى پا دىنگىدا بىدىنگى ھىچى كىمىتر نى لى كارلىك و تونى بىھەمەننى مانى نو لى فىلىمدا ھەز وكى چىن دىنگ و مىوزىك ھەيىتى. كاتىك سەي ۱۹۲۷ يىكىم فىلىمى دىنگدار (گىرانى بىژى جاز) بىھەمەننىرا زىرىك لى فىلىمسازان و دىھەننىرىكان دىھەبوونى دىنگ بوون، وايان ئىژماركىرد كى دىنگ زىيان لى ھونىرى فىلىمى بىدىنگ دىدات و دىگىلىنىتى و بى دواۋ و دىكىت ھونىرى شانى. بىمام ئىستا دىنگ و كارىگىرى دىنگىلى كان و مىوزىك پانتاىكى فراۋان و كارىگىرىيان لى بوارى فىلىم سازىدا داگىركىدو و بىشىكى گىرنگ و زانىستىكى ئىھايى لىم بوارىدا، كى بى نىبوونى زانىست و زانىارى تىۋاۋ لى زانىستى تىماركىردى دىنگى مىكسىن ھونىرى فىلىم و دراما توشى ئىفلىجى و نائىكىكى زىر دىبىتى. دىنگ و مىوزىك وكى زىرىك لى پىكھاتى سىرىكىكىنى فىلىم و دراما، بىھەمان شوئى لى درامى دوا شى و دا اگوزىر و سىرپىيانى كارى لىسەر كراۋ. سەبارىتى دىنگ و كارلىكى دىنگىلى كان، تىھە ئى و دىنگانى وكى كىشى گىشتى ھەبوون لى كاتى وئىگىرتىدا دىبىسترا و ھىچ ئىزافىكى لى دانان و پاكىردىنى و ماستىرلىنگىدا نىكرا بوۋ. ھەروھە نىتوانىرا بوۋ بىدىنگى وكى دىنگىكى زىيادى تىۋىزىفكىرتى و سوۋد لى ساتى بىدىنگو و ستاۋىكان و بىگىرتى. دىنگ تىھە بىرىتى بوۋ لى دىالوگ و ئىتمىسەرى گىشتى پىس مىوزىك. مىوزىك وكى باگراۋندىكى لى درامى دوا شى و دا لى زىرىكى كاتىكاندا بىكار ھاتىبو، بى پىكىدىنى و بىدىنگى. لى ھەندىكى دىمىن و كىشى و مىلانىكاندا مىوزىكى چاۋدىرىكىرىيان گومان و ترس

بـکارهـنـرابـو کـ زـرـک لـ تـرکـیز و بـیرکـردنـو ی دـبرد و قـرـبـا غـی و ژاـو ژاـوی دـخـولقـانـد. مـیـوزـیک لـ بـشـکـی زـر لـ دیمـنـکـانـدا هـبوو تـنـها وکـ هاوتـای وـنـد کـ لـ زـر کـاتـدا بـ زیان دـشکـایـو بـ کارکـ، چـونکـ میوزیکـی وـنـی دـبـت لـ زـر بـ کـاتـدا بـنـر بـگـو کـانی نـیـبـسـت و زیـا تـر هـسـتی زیـاد ی لا دروستبکات. بـشـو یـکـی گـشتی میوزیکـکی درامـاتیکـی چـاودـریکـر و هاوتـریب لـ تـک ووداـو کـانـدا ئامـاد ی هـبوو.

لـ کـ تـایـدا پـویـسـت ئـو و بـین کـ هـموو کارکـکی هـونـری بـدـر نیـ لـ هـ و کـم و کـورتی، بـام لـ درامـای دواشـو دا کـم و کـورتی زـق و گـور و ناـک هـبوون کـ بـنـری ئاسـای بـئاسـانی هـسـتی پـدـکـردن و دـیـبـنـین، کـ مـن لـر دا ئـو و کـم کـورتی و هـ و زـقـانـم باس نـکردو و بـ بـنـر خـیم بـجـهـشتـوو. ئـو ی کـ ماو تـو و بـیـن کـتـای درامـاکـ و تـواوکـردنـی تـی بـ نا تـواوی و نیو ناچـی، کـ جـگـای پـرسـیار و دیـار تـرین گـرفت و نا تـواوی درامـای دوا شـو بوو .

بـهـیـوای سـرکـوتـن و کـاری باشتـر ئـم تـبـینـانـم خـسـتـتـی و، دووبارـ دـسـت خـشی و ئـزم بـ هـمووان

سـرچـاو کـان

- فهم السينما..... لوي دي جانيتي
- السيناريو سيد فيلد
- السينما آلة و فن..... البرت فولتون
- THE ART OF THE FILM..... ERNEST LINDGREN

عـ تا عـوسمان

سیدنی - ئوستـرالیا ۲۰۲۰/۵/۱۹